

Markkinaratkaisut / Sonkeri Hanni

16.11.2021

Julkinen

Tasehallintahankkeen referenssiryhmän kokous 16.11.2021

Aika Tiistai 16.11.2021 klo 9-12

Paikka Helsinki, Fingrid Oyj / Teams-palaveri

Läsnä	Matti Hällfors	Sallila Energia Oy
	Mika Lehtimäki	Boliden Kokkola Oy
	Mika Luoto	EPV Energia Oy
	Jari Aurojärvi	Power-Deriva Oy
	Jari Hokkanen	Gasum Consulting Oy
	Vesa Kankaanpää	Vattenfall Oy
	Ossi Juujärvi	Caruna Oy
	Teija Pelkonen	UPM Energy Oy
	Harri Sirpoma	Helen Oy
	Pasi Kuokkanen	Suomen sähkökäyttäjät ry
	Taina Wilhelms	Energiateollisuus ry
	Olli Taipale	Energiavirasto
	Heini Ruohosenmaa	Fortum Oyj
	Jari Nykänen	Paikallisvoima ry
	Matti Sohlman	Pohjolan Voima Oyj
	Vassi Kujala	Nord Pool AS
	Pekka Pyyny	S-Voima Oy
	Jani Piipponen (pj.)	Fingrid Oyj
	Hanni Sonkeri (siht.)	Fingrid Oyj
	Karri Mäkelä	Fingrid Oyj
	Petteri Pakalén	Fingrid Oyj
	Antti Hyttinen	Fingrid Oyj
	Vesa Vänskä	Fingrid Oyj
	Marja Eronen	Fingrid Oyj

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.02.

Hyväksyttiin nykyinen asialista.

2 Tasehallintahankkeen tilanne

Hanni Sonkeri kävi läpi tasehallintahankkeen tiekarttaa.

Yksitasemalli otettiin käyttöön marraskuun alussa.

Uuden alustan käyttöönotto kansallisilla aFRR kapasiteettimarkkinoilla etenee suunnitellusti ja uusi alusta on tarkoitus ottaa käyttöön 18.1.2022. Yhteispohjoismaisen aFRR kapasiteettimarkkinan käyttöönottoaikatauluun vaikuttaa muun muassa muut sidonnaiset projektit, minkä takia käyttöönottoaikataulun arviointi on haastavaa.

Markkinaratkaisut / Sonkeri Hanni

16.11.2021

Julkinen

Fingrid piti viime viikolla webinaarin MARI:n ja PICASSO:n derogaatiohakemuksesta. Hakemus on tällä hetkellä sidosryhmäkuulemisessa.

Varttitaseen käyttöönoton osalta toimijoiden keskuudessa on noussut esiin huoli siitä, että samalla kun toimijat ovat olleet kiinni Datahubin vaatimien muutosten toteuttamisessa, riski varttitaseen toteutusaikataulussa pysymisessä on kasvanut. Toisaalta lainsäädäntö Suomessa sitoo varttitaseen käyttöönottoaikataulun eikä tätä aikataulua voida muuttaa.

3 Yksitasemalli käytössä

Jani Piipponen kertoi, miten marraskuun alussa käyttöönotettu yksitasemalli on lähtenyt käyntiin.

Toistaiseksi osapuolilta ei ole tullut yhteydenottoja yksitasemalliin liittyen, joten käyttöönotto on todennäköisesti sujunut hyvin kaikilta osapuolilta. eSett laskuttaa tasevastaavilta marraskuun ensimmäisen viikon taseselvityksen 22.11. Tämä viimeistään näyttää miten eSett:n järjestelmien ja tasevastaavien osalta yksitasemallin käyttöönotto on onnistunut.

Tasevastaavien nettotasepoikkeamassa on havaittavissa kasvua. On pohdittu pitäisikö Suomessa aloittaa tasevastaavien tasepoikkeama”liikennevalojen” julkaisu kaikille kuten Ruotsissa ja Norjassa. Kokouksen osallistujien joukosta todettiin, että mittaroinritapa ei ole tällä hetkellä tasapuolinen kaikille, koska se ei ota erilaisia osapuolia huomioon. Jos liikennevalot otettaisiin käyttöön Suomessa, mittarointitavan tasapuolisuus tullaan tarkastelemaan. Lisäksi osallistujista todettiin, että liikennevalot antavat kuvan tilanteesta jälkikäteen, mutta tarvittaisiin enemmän reaaliaikaisempaa tietoa. Muun muassa säätösähkömarkkinoiden hinnan julkaisun osalta nykyään Nord Pool julkaisee hintatietoa reaaliaikaisemmin kuin ennen. Fingridillä julkaisuaikataulu ei ole vielä yhtä nopea, mutta asia otetaan selvitettäväksi.

4 aFRR kapasiteetimarkkina: uuden kaupankäyntialustan käyttöönotto kansallisella markkinalla 18.1.2022

Vesa Vänskä kertoi mitä markkinamuutoksia uuden kaupankäyntialustan käyttöönotto kansallisella markkinalla tuo.

Norjassa uusi kaupankäyntialusta kansallisella markkinalla otetaan käyttöön 29.11.2021. Suomessa ja Ruotsissa uusi kaupankäyntialusta otetaan käyttöön 18.1.2022.

Uuden kaupankäyntialustan myötä aFRR kaupankäyntiin tulee muutoksia. Uudella kaupankäyntialustalla aFRR kapasiteetimarkkinatarjoukset voidaan jättää ECP:n (energy communication platform) kautta tai web-käyttöliittymän kautta. Lisäksi 18.1.2022 alkaen reservivelvoitteen siirto toiselle reservitoimittajalle on mahdollista. aFRR kapasiteetimarkkinatarjousten jättöaika aikaistuu klo 8.30 päivää ennen toimitusta (D-1). Tämä johtuu siitä, että reservikaupankäynti tulee varmistaa ennen vuorokausimarkkinoita. Edellä mainittua tarjoustenjättöaikaa sovelletaan myös tulevaisuudessa yhteispohjoismaisilla aFRR-kapasiteetimarkkinoilla, kun rajasiirtokapasiteetin allokointi reservikapasiteetin kaupankäynnille on sallittua. Tällöin on mahdollista huomioida reservikapasiteetin kaupankäynnille allokoitu tarjousalueiden välinen siirtokapasiteetti sähköpörsseille toimitettavissa vuorokausimarkkinoiden siirtokapasiteeteissa (huomioiden

Markkinaratkaisut / Sonkeri Hanni

16.11.2021

Julkinen

muun muassa aFRR kapasiteettimarkkinoiden markkinapaikan mahdollinen uudelleenavaaminen klo 9.30 asti).

Nykyinen kaupankäyntialusta tulee jäämään varalle, jos uuden alustan kanssa tulee ongelmia.

5 mFRR energiamarkkina: mikä muuttuu ja milloin?

Karri Mäkelä piti esityksen mFRR energiamarkkinan tulevista muutoksista.

mFRR energiamarkkinan automaattinen käyttöjakso alkaa 1.1.2022. Automaattisen käyttöjakson myötä toimijoilla on mahdollisuus jättää 15 minuutin tarjouksia mFRR energiamarkkinoilla tuntitarjousten lisäksi.

Kaikki tarjoukset ovat käytettävissä aikataulutettuun/ajastettuun aktivointiin, mutta tarjoukseen voi liittää tarjousattribuutin, joka määrittää tarjouksen aktivoivaksi tarvittaessa myös suorana aktivointina. Lähtökohtaisesti kaikki aktivoinnit pyritään tekemään ajastettuna aktivointina, mutta aina on myös varauduttava odottamattomiin lisäaktivointitarpeisiin, jotka hoidetaan suoralla aktivoinnilla. Suoria aktivointeja pyritään siis tekemään mahdollisimman vähän. Päätöksen suorasta aktivoinnista tekee operaattori tilanteen mukaan.

Siirryttäessä eurooppalaiselle markkinapaikalle eli MARI:iin suora aktivointipyyntö lähetetään yhteiselle alustalle ja suora aktivointi voi tapahtua muualla kuin Suomessa Suomen tarpeisiin. Fingrid ei ole vielä päättänyt, että osallistuuko se Pohjoismaissa yhteiselle suora aktivointiratkaisuun vai voiko suoraa aktivointia tehdä ennen MARIa ainoastaan paikallisilla tarjouksilla.

15 minuutin kaupankäyntisykliin siirryttäessä sähköjärjestelmän tilanteen optimointi tapahtuu aina 15 minuutiksi eteenpäin ja lopullinen säätöpyyntö tehdään aina ainoastaan 15 minuutiksi eteenpäin. Ajastettua aktivointia ei voida siis aikatauluttaa esimerkiksi tunnin viimeiselle vartille tunnin ensimmäisen käyttövartin aikana. Säätöpyynnön arviota tehdään kuitenkin kahden seuraavan tunnin varteille, mutta itse aktivointien vahvistaminen ja aikataulutus etukäteen ei ole mahdollista.

Suora aktivointi tapahtuu aina kuluvalle vartille sekä seuraavalle vartille. Tämän takia, jos edellisen tunnin viimeisellä vartilla on tehty suora aktivointi, jolla on myös ollut kyseisen tunnin kallein varttihinta, niin seuraavan tunnin säätöhinta määräytyy tämän hinnan mukaan, mikäli suoran aktivoinnin hinta on kalliimpi kuin seuraavan tunnin muut hinnat. Säätösähköhinnat ovat eri ylös- ja allassäädölle. Tasepoikkeaman hinta tulee määräytymään sen mukaan kumpi säätösuunta on ollut kyseisellä tunnilla hallitseva.

Pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt ovat aloittaneet säätöpyyntöjen testaamista 15 minuutin tasolla elokuusta lähtien. Säätöpyyntöjen laatu on ollut melko onnistunutta ja pohjoismaisella tasolla päästään melko usein mitoitusvaatimukseen. Kuitenkin laadussa on vielä parantamisen varaa.

Automaattisen käyttöjakson käyttöönottoaikatauluun liittyy aikatauluriskejä.

Markkinaratkaisut / Sonkeri Hanni

16.11.2021

Julkinen

Asiakkaille muutosvaatimukset minimissään ovat melko pieniä. Toistaiseksi moni toimija ei ole vielä lähtenyt toteuttamaan muutoksia, mutta ovat kuitenkin tietoisia tarvittavista muutoksista.

Fingrid uskoo vahvasti, että pystyy olemaan valmis ajoissa omalta paikallisen ratkaisun osaltansa automaattisen käyttöjakson aikataulun mukaisesti 1.11.2022. Aikataulussa pysymisen varmistamiseksi Fingrid on pohtinut myös niin kutsuttua minimiratkaisuvaihtoehtoa, jos kaikkia muutoksia ei ehditä toteuttamaan käyttöönottoon mennessä. Minimiratkaisu sisältäisi muun muassa sen, että alkuvaiheessa kaikkia tarjousattributteja ei otettaisi käyttöön.

On kuitenkin olemassa riski, että pohjoismaisella tasolla ei tulla pysymään aikataulussa. Pohjoismaisessa projektissa tullaan käymään tarkempi riskianalyysi loppuvuoden aikana. Ensi kesään mennessä kaikki kantaverkkoyhtiöiden tietojärjestelmämuutokset tulee olla valmiita, jotta käyttöönottoa edeltävä viimeinen testijakso voidaan aloittaa. Kantaverkkoyhtiöt eivät halua lyhentää tekstijakson pituutta, sillä tasehallintaprosessi ja siihen liittyvät tietojärjestelmät ovat kriittisenä osana tasehallintaa.

Suomen osalta voidaan siirtyä 15 minuutin taseselvitykseen eli varttitaseeseen, vaikka pohjoismaisen mFRR energiamarkkinan automaattisen käyttöjakson käyttöönotto viivästyisi. Tällöin toteutettaisiin varttitaseen vaihtoehtoinen käyttöönottomalli. Toki on erittäin toivottavaa, että mFRR energiamarkkina toimisi 15 minuutin tasolla, kun varttitase tulisi käyttöön, jotta mm. 15 minuutin kaupankäynnin ja 15 minuutin taseselvityksen hyödyt saataisiin tehokkaasti valjastettua. Energiavirasto on ainoa pohjoismainen viranomainen, joka on velvoittanut varttitaseen vaihtoehtoista käyttöönottomallia.

Pohjoismaiset toimijat kertoivat, että eivät ole saaneet muilta pohjoismaisilta kantaverkkoyhtiöiltä selkeää informaatiota, että pohjoismainen projekti etenisi aikataulussa ja olisi valmis käyttöönottopäivämäärään mennessä. Fingridin näkökulmasta tilanne muissa pohjoismaissa näyttää melko hyvältä, mutta riskejä on kuitenkin ilmassa.

Jos mFRR energiamarkkinan automaattisen käyttöjakson käyttöönotto tulee myöhästymään, tieto siitä tulisi saada hyvissä ajoin. Toimijoilla on myös muita kehityshankkeita ja heidän tulee päättää mitä hankkeita priorisoida. Fingrid pyrkii edistämään, että hankkeesta tulisi vielä tämän vuoden puolella vahvistus nykyisessä aikataulussa pysymisestä.

6 mFRR energiamarkkinan säätötarjousten hintarajat

Petteri Pakalén piti esityksen mFRR energiamarkkinan (säätösähkömarkkina) säätötarjousten hintarajoista. Vuoden aikana hintarajat ovat olleet käsittelyssä kansallisella, pohjoismaisella ja eurooppalaisella tasolla.

Kansallisella tasolla Energiavirasto päätti poistaa mFRR ylössäätötarjousten 5000€/MWh hintarajan päätöksellään 29.9.2021 ja antoi Fingridille 12 kuukautta aikaa toteuttaa tarvittavat tekniset ratkaisut. Fingrid on valittanut päätöksestä markkinaoikeuteen.

Pohjoismaisella tasolla kantaverkkoyhtiöt ovat aloittaneet yhteisen ehdotuksen valmistelun uudesta pohjoismaisesti harmonisoidusta hintarajasta. Ehdotuksessa on

Markkinaratkaisut / Sonkeri Hanni

16.11.2021

Julkinen

huomioitava käyttöönoton ajankohta sekä hintarajan suuruus huomioon ottaen pohjoismaisen markkinan ominaispiirteet.

Eurooppalaisella tasolla ENTSO-E on tehnyt muutosehdotuksen ACERin päätökseen, jossa yhteiseurooppalaiseksi säätötarjousten tekniseksi hintarajaksi on asetettu +- 99 999 €/MWh. ENTSO-E:n muutosehdotuksessa hintarajaksi ehdotetaan +- 15 000 €/MWh. Hintaraja otettaisiin pohjoismaissa käyttöön liittyessä eurooppalaisille reservien markkinapaikoille (MARI & PICASSO). ACER antaa päätöksensä muutosehdotuksesta 2022 helmikuun loppuun mennessä.

Referenssiryhmässä pohdittiin markkinaoikeuden käsittelyaikaa, jonka arvioitiin olevan noin kahdeksan kuukautta. Lisäksi ryhmässä kysyttiin eurooppalaisten ja pohjoismaisten regulaattoreiden kantaa hintarajoihin: Keskieurooppalaiset kantaverkkoyhtiöt ja osa keskieurooppalaisista regulaattoreista kannattavat ENTSO-E:n ehdottamaa alhaisempaa hintarajaa. Pohjoismaiset regulaattorit eivät kommentoi asiaa ennen kuin ACER antaa päätöksen asiasta helmikuun 2022 loppuun mennessä. Ryhmässä kiiteltiin Fingridin aktiivista osallistumista hintarajoihin liittyvään työhön ja keskusteluun.

7 Tasehallintahankkeen tuomat muutokset toimijoiden tiedonvaihtoon

Antti Hyttinen kertoi tasehallintahankkeen tuomista muutoksista toimijoiden tiedonvaihtoon.

ECP:tä eli energy communication platformia käytetään Suomessa jatkuvasti enemmän ja toimijoita kannustetaan siihen. ECP:hen on mahdollista ladata lisäosa (EDX), joka mahdollistaa monipuolisemman tiedonvaihdon liiketoimintasovelluksien sekä EDX-endpointin välillä sekä palveluiden käytön. ECP:tä käytetään muun muassa eSett:n suuntaan tapahtuvassa tiedonvaihdossa sekä ensi vuoden alusta alkaen aFRR kapasiteettimarkkinan uudella kaupankäyntialustalla (EDX). ECP on jo tänä päivänä käytössä mFRR-markkinalla. Tarjouksien jätto sekä elektroninen aktivointi on mahdollista toteuttaa ERRP-sanomaformaatteja hyödyntäen. Pohjoismaisen mFRR energiamarkkinan käyttöönoton yhteydessä (automaattinen käyttöjakso 11/2022) aktivointisanomien sanomaformaatti muuttuu CIM-sanomaformaattiin. Nykyisten ERRP-tarjoussanomien rinnalle on mahdollista ottaa käyttöön CIM-sanomaformaatti myös tarjoustenjätössä (tällöin tarjoukset on jätettävä 15 min resoluutiolla).

Tukkumarkkinoiden tiedonvaihdon kehitysfoorumin työ alkaa ensi perjantaina ensimmäisen kokouksen myötä. Kokouksen agendalla on muun muassa varttimittaukset MSCONS-sanomilla. Foorumi koostuu sidosryhmistä ja sen kokoonpanoa tullaan kasvattamaan, kun työ saadaan kunnolla käyntiin.

8 Palautekysely referenssiryhmän jäsenille (screen.io)

Kokouksen osallistujat antoivat palautetta tasehallintahankkeen ja sen kansallisen referenssiryhmän toiminnasta screen.io -työkalun kautta. Ryhmä ja sen toiminta koettiin vastaajien keskuudessa hyödylliseksi. Vastauksissa tuli esiin, että ryhmän kautta saa hyvin koottua tietoa ja keskustelua ajankohtaisista aiheista. Suurimpia haasteita toimijoille tasehallintahankkeeseen liittyvän toteutuksen kannalta vastaajien mukaan ovat epäselvät aikataulut ja niiden viivästyminen.

Markkinaratkaisut / Sonkeri Hanni

16.11.2021

Julkinen

Palautekyselystä tullaan tekemään vielä yhteenveto, joka välitetään referenssiryhmän jäsenille.

9 Muut asiat

9.1 Vuoden 2022 kokouspäivämäärät

Hanni Sonkeri esitteli ensi vuoden kokouspäivämäärät. Kokoukset pyritään järjestämään paikan päällä Fingridin tiloissa.

Liitteet Esitysmateriaalit